IŽORAN KEELEN PROGRAMMA

ALKUŞKOULUA VART

UCPEDGIZ
LENINGRADAN OTDELENIJE
LENINGRAD 1937

Z RA
HOGE
AU

Инсор. 2-1

RSFSR-an NKP-en ALKU-ja KESKIŞKOULUN UPRAVLENJA

IŽORAN KEELEN PROGRAMMA

ALKUŞKOULUA VART

IŽORAN KEELI

PUHASKIRJUTOS

№ 1.

RIIKIN
UCEBNO-PEDAGOGICESKOI IZDATELJSTVA
LENINGRAD 1937 MOSKOVA

УПРАВЛЕНИЕ НАЧАЛЬНОЙ И СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ НКП РСФСР

ПРОГРАММА
ИЖОРСКОГО ЯЗЫКА
ДЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

ИЖОРСКИЙ ЯЗЫК

ЧИСТОПИСАНИЕ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ
УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ЛЕНИНГРАД 1937 МОСКВА

Toimituskirja.

Tämä programma antaa sen määrän sistematiceskoita tiitoja omassa keelessä, kummat antaisivat alkuşkoulun oppilapsille vozmoznostin kovast painaa meelee selvän lukemisen, kirjutoksen ja läkkäämisjuton tottumukset.

Programman materiala ono jaettu jokahist oppivootta vart mokomal taval: lukemiin, kirjutos, juton kehittymiin, grammatikka ja oikiakirjutos. No mokoman materialan asettamiin ensikää ei merkitse sitä, jot laatia justi sammallain töön rääty. Oppihumiin tapahtuu samal aikaa kaikkiin näijen razdeloin mukkaa, toiseel viittää, annettu voosittain razdelois materiala sitohuu keskenää, esimerkiks, juton kehitystöö, niku osnovnoi töö, jakahuu koko voojeks ja kuuluu keelitöön joka razdelaa.

Se sama ono saottava i lukemisestaki: monet jutonkehitys format ollaa siottu lukemisenka,—tekstoin lukemisen pohjaal männööt i ussiat grammatikan tööt.

Keelen opetuksees vaikko i ono-ki keskinäin yhtehys eri hänen razdeloin välil, no ain pittä pittää meeles, jot rovnoist jakkaa aika osnovnoin keelitöijen välil. Noorempiis klaassois pittää enemmän aikaa hukata lukemisen ja kirjuttamisen opetuksee, a vanhempiis klaassois aika rovnoist jaetaa, kui lukemissee i kirjutoksee, niin i grammatikan, i juton kehityksen tööhö.

1. Ensimäin voos antaa alkutottumukset lukemisest ja kirjutoksest, mikä ono kovast tarpelliin assia oppilapsiin kirjakeelen kehityksees.

Opettajees lukemaa pittää pittää meelees peräkkäin muistamiin luettuin sannoin bukvija ja äänijä. Pittää muistaa, jot olis peräkkäin sannoin valitsemiin, enstää yksloznoiset sanat, siis kaksloznoiset sanat j. n. e. Alkuajast ei saa millää taval antaa mokomia sanoja, mis olis kaks soglasnoit rinnatusta (krapu, halli, katto i. n. e.).

Ensialust ono paremp ottaa yksloznoiset sanat tai kaksloznoiset sanat avonaisiin sloggiinka, a mööhempi vast salvattuin sloggiinka.

---

[1] Programman laati N. Iljin.

Kirjutosrazdelaas programma kera osoittaa sistematoceskoi materialan valitsemista kirjutostöitä varta, pitäjees meelees peräkkäistä bukvoin kirjutoksen opetusta. Tässä voipi näyttää, niku esimerkiks, mokomain porätkä bukvoin kirjutoksees:

n, m, a, p, u, i, e, l, k, t, r, v, o, ä, ö, j, h, y, d, b, f, z, ž, s, ş, c, ç, ь. Harvaa puuttuu jutos f, ž, c, ç, ь, ş, paremp ono jäättää loppuu.

Jo ensimäisest voovest programma kiinittää paljo hoomatust oppilapsin juton kehityksee. Se kuuluu ei vaa keelen ääripoolija (intonatsia, diktsia), sanomiin tai ääntämiin), no i sen soderžanja.

Tuntaa sannoa omat näkemykset, tehä yhteenveto, vььvoda, pittiissä peräkkäistä izlożennia vaikkopa opettajan kysymyksin avilla—vot ensimäisiin harkkamuksiin zadacit juton kehityksees. Sitä vart ono programmoihe veitetty slovaritöö, töö kuvvin mukkaa ja besedat luetuista kois kirjoista. Ensimäisist päivist jo pittää kehittää lapsiin interesaa kirjoihe.

Oppilapsija jo ensimäisees klaassaas aletaa tutussuttaa sanomuksenka. Höö tottuut eroittammaa sanomuksia, niku lopetettua ajatust, saottua sanoil. Läkkäjä voipi ommaa ajatusta veel jatkaa, no mitä kuuluu vaa tähä tapahoksee, nii siin ajatus saottu sanomukseel, ono lopetettu: „Lapset männööt". Läkkäjä vart täs tapahuksees ono ohto kahta sannaa, hää lopettaa oman ajatuksen. Toin tahtoo sannoa vähä levviämmält; hänel, jot sannoa oma ajatus, pittää olla kolt sannaa: „Lapset männööt hulkkumaa". Kolmais vast lopettaa oman ajatuksen, ku sannoo neljä sannaa: „Lapset männööt hulkkumaa metsää" j. n. e. Joka täs annetuist tapahoksist ajatus oli lopetettu i oli saottu yhel sanomukseel.

2. Sanomuksees kaik sanat ollaa yhissetty keskenää arvon mukaa. Se yhistymiin voip olla selvitetty kysymyksin avil: „Poika hulkkuu tovarişşoinka rannaas". **Ken hulkkuu?** „Poika". **Mitä tekköö?** „Hulkkuu". **Mis hää hulkkuu?** „Rannas". **Kenenkä hulkkuu?** „Tovarişşoinka".

Joka sanomukseel ono oma intonatsia alentuvaa ääneel sanomuksen lopus. Esimerkit sitä vart, jot näyttää kui alenoo ääni sanomuksen lopus, pittää ottaa prostoit i cotkoit, jot ei sotkia oppilapsia. Poikkeuksinka i iskljucenjoinka höö saavat tuttavaks siis, kons noisoot tiitämää sanomuksen osnovnoit tiipat.

Toisees klaassaas tävvennettää luku,-kirjutos-ja juton tottumuksia. Täl vooel oppiissaa lukemaa itseksee. Aletaa kirjuttaa kiirempii alentamatta kirjuttamisen kaacestvaa.

Ono annettava suur merkitös itsenäiseel kirjatöön tottumuksin kasvatukselle, siks programma jo toisest klaassast asettaa töön—klaassan ulkopoolisen lukemisen. Aletaa prostoista (bes-

sedat siittä, miltaisia kirjoja kenki ono lukennut, tali mitä hänelle ollaa lukenneet vanhemmat), tämä töö ylempiis klaassois tulloo sloznoimmaks, pittää tuntaa valita tarvittava kirja, tuntaa poljzuittaa tematiceskoita katalogaa. Tämä töö kyssyy appia opettajalt, ensikski:

1) hänen pittää avittaa löytää kirja yhel tali toiseel oppilapseel, ottamal hoomatuksee oppilapsen valmissuksen, hänen interesat. Opettaa oppilaps itse valitsemmaa kirjoja (katsomaal kirjan nimityksiä i lukemaal eri kohtija kirjast, kumpaa meinataa ottaa kotilukemist vart). I toiseks: hänen pittää besedaprotsessoin aikanna avittaa oppilapsiil saavva tolkku luetusta. Besedat pittää tehä peräst sen, ko ono luettu kirja, kumpa oli ottettu klaassan ulkopoolist lukemist vart; besedat voipi tehä i klaassaas, siin tapahoksees, ku lapset ovat lukenneet ussiamman eri kirjan samast assiast.

Juton kehitys razdelaas ono annettu monipoolisia upraznenjoja, kummat antaat vozmoznostin kohottaa ei vaa läkkäämisjuton tottumuksia, no antaat i ensimäiset tottumukset itsenäiselle kirjutosjutulle.

Keelen opetus oikian kirjotuksen yhtehyes vettää oppilapset sooranaisest, prakticeskoin keelen käyttämisen poolest, ymmertämmää keelen sostavaa, eri kategoriain (nimi-, laaja-ja tekosannoin) käyttämissee jutos (läkkäämis tai kirjutos), mainitsematta näitä terminoja, a vaa käyttämääl juton ajatusta ja kysymyksiä, mit toimittaat eri sanakategorian käyttämistä juton yhtehyes. Tässä saavat oppilapset tottua jakamaa sanoja sloggii i äänii, samal aikaa saavaat tiitä, mikä ono vokala (glasnoi), mikä ono konsonantta (soglasnoi), geminatta, mikä ono sanan paino i. n. e. Tämä tiito avittaa heille omistaa oikiakirjutos tottumukset. Mitä kuuluu tuntamissee jakkaa sanoja sloggii, ni voip sannoa, jot se avittaa praaviljnoist viijä sanan strockalta strockalle.

Selväst on toimitettava „**ng**“ ja „**nk**“ kirjuttamiin, siks, jot eri dialektois neet äänet läkkämisees sakoittuut esim., Laukaal saotaa **alangoa**, **vahingoa** i n. e. Soikkulaas saotaa **alankoa**, **vahinkoa** j. n. e. siks ono toimitettava „**ng**“ ja „**nk**“ oikiakirjutos.

Pittää kera toimittaa „**j**“—bukvan eri noznacennijat. Izoran keelees „**j**“ voipi olla omis izoran keelisiis sanois, ku **karja**, **sarja**, mut sanois **Vanja**, **Kolja**—„**j**“ ono pehmennös merkkiinnä. „**J**“ — voipi olla pehmennösmerkiinä sanoissa: **Koljka**, **reljsa**, **Rjazani**, j. n. e. toisiil sannoil sanojessa „j“ voipi olla pehmennösmerkkiinnä veeraskeelisissä sannoissa, kummat ollaa joutuneet izoran keelee. „Jot“ voipi olla veel venäenkeelisiis sanois, kummat loppuut „**й**“ Esim. Gorjkij.

Kolmannees klaassaas grammatikka i oikia kirjutos ottaat suuren tilan (niku i ylempiis klaassois). Sillä, jot tämä osa keelioppia antaa lapsille vahvan pohjan lukemis—,kirjutos—ja läkkämiskeelen tottumuksille. Tässä oppilapset tuttahuut laatimaa yhtenäist siottua juttua (sanomus), a samal aikaa tuttahuut i eri sanomuksiin ossiinka.

Joka eri sanomuksen ossinka oppilapset tuttahuut sil, jot oppijaat eroittammaa sen, millä joka eri sanomuksen osa erojaa toisest. Hänen pittää tuntaa eroittaa nimisana toisista sanomuksin osist. Mit siis olla nimisanan tunnusmerkit (erotusmerkit)? Pittää alkaa näyttää oppilapsille nimisannaa siittä, jot se osoittaa predmettaa i samal aikaa se vastajaa kysymykselle ken on? mikä on? I samal aikaa pittää alkaa näyttää lapsille, jot neet sanat muuttuut kysymyksin mukkaa **ken? kenen? ketä? kuhu? kus?** i n. e. Perrää sen oppilapset tuttohuut sannoinka, mit osoittaat eri predmetta-gruppoja (varis, cirkkulain, harakka—linnut), nämä sanat kera vastajaat kysymyselle ken on? mikä on? i samal aikaa muuttuut toisiin kysymyksiin mukkaa. Perrää sen oppilapset tuttahuut sannoinka, kummat merkitsööt loonnoon javlenjoja (jyry, sää, pouta), mit kera vastajaat kysymyksille ken? mikä? i muuttuut toisiin kysymyksin mukkaa. Samallain töö voip olla tehty sannoinka, mit merkitsööt tapahtumia (palo, sota), obşestvennoi elämän javlenjoja (oppi, riito, sopu, voima, meeli, valta j. n. e.) Siis, ku on kaik tämä tehty voip antaa oppilapsille toimitus nimisanast, niku sanast, kumpa näyttää predmettoja (inmihissiä, elokkaita, javlenjoja, tapahtumia j. n. e.) i kumpa vastajaa kysymyksii ken? mikä? kenen? minen? ketä? mitä? j. n. e.

Sanomuksees nimisana voip olla subjektanna tali toimitussananna. Sitä vart, jot tiijustaa nimisana, katsotaa sitä sen arvon mukkaa, mikä on annettu sille sanalle, siis katsotaa, voipiko se sana vassata kysymksille ken? tali mikä? i muuttua toisin ylemmälle annettuin kysymyksin mukkaa.

Tekosanaks saotaa sannaa, mikä näyttää, mitä tekköö predmetta tali mitä senkä tekahuu.

Tekosana merkitsöö predmetan tekkoa tali sen olemist missä ikkää polozennias, sanomukses tekosana ono predikaattanna. Tekosana muuttuu liitsoin, cisloin ja aikoin mukkaa.

Laajasannoiks saotaa sannoja, kymmat näyttäät predmetan laajaa, näyttäät, miltain ono predmetta. Laajasana aina ono nimisanan yhtehyes i vastajaa kysymyksee kenen? minen? tali miltain? Sanomuksees se ono ain toimitussananna i muuttuu cisloin ja padezoin mukkaa. Laajasanan tunnustamiin on veitettävä soderzanniast formaa.

Kolmannen klaassan pittää antaa jo vahvat tottumukset lukemises, kirjutokses, lääkkämys-ja kirjutoskeelees.

Naljäis klaassa vahvistaa neet tiijot, mit oltii annettu alempiis klaassois. Lukemisen tempat kiirenööt, kiirenöö i kirjutos.

Tämän voojen zadacinna on tiitojen ja tottumuksen syventämiin. Niin grammatikas annetaa levviämmät tiijot sanomuksen laatihumisest i sen mukkaa annetaa läkkämis—ja kirjutoskeelen tottumuksia, poljzuittajees niitä tiitoja. Sloznoit sanomukset näytetää sen prostoimpiis formiis, vaa sitä vart, jot tuttahussa niibe elementarnoist.

Sen mukkaa, ku vanhempiis klaassois oppilapset tottuut ilmoittammaa omija ajatuksia oikiast i svjaznoist (grammatikan tiitojen pohjaal), täs lisähyy itsenäin kirjutostöö. Näijen töijen rukovodstva tapahtuu kahel taval: 1) avittamaal i näyttämääl itse töön tekemisen aikan (tekijees plaanaa, on rankkuksia, etsimääl tarvittavija keelen vbrazennjeita ajatuksen ilmoittamist vart j. n. e.) 2) Proveroittamaal oppilapsin töit ja peräst sen, ku neet ollaa tehty: täs opettaja jo tärkastaa kirjutostöitä kaikin päin (i soderzannian i plaanan, i oikiankirjutoksen mukkaa j. n. e.).

Keikellaiset itsenäisen töön format ei vaa vanhempiis, no i noorempiis klaassois pitää olla poljzuitettu, erikseki, jos vaa opettaja veepi kahta klassaa, sihe kuuluut kaikellaiset orfograffia tööt, lukemiin itseksee, kirjuttamiin luetun mukkaa j. n. e. Sitä vart, jot nämä käskytööt evät olliis vaa prostoit mehaniceskoit tööt klaassaa vart, kummanka opettaja täl aikaa ei voi viijä opetusta, pittää olla tehty niin, jot joka käskytöö olis jo ennempii hyväst ajateltu ja valmissettu. Niin, ku annetaa lukkia teksta „itseksee" opettajan on jo ennempii ajateltava kysymykset mit antaisivat selvän käsityksen sen soderzanniast tali taas niistä keelen oboroottiist, kumpija kirjuttaja on käytänyt. Ku annetaa käskytöö kirjuttaa luetusta tekstasta tali kuvasta, opettajan on ennempii arvattava, mikä voipi olla kirjutettu tali tehty siin ajas mikä on annettu sitä tööt vart, a itse käskytöö pittää olla formiruistu niin, jot se olis selvä oppilapsille i, jot heille ei olis mittää rankkoja, tolkkua saamattommia paikkoja, vastajees kysymyksille: samal aikaa opettajan pittää katsoa, jot oppilapset evät tekis oikiakirjutos oşibkoja kirjutostöissä (pittää antaa orfograficeskoit spraavocnikat i nevvoa, jot kysyjäissisivät opettajalt nevvoa, kons pittää). Samat assiat pittää ottaa vartee oikian kirjutostöissä. Ei saa antaa tööt praviloil, mitä veel ei oo mänty.

Kaikiis itsenäisiis käskytöis pittää kaartissa mehaniceskoit käskytöön täyttämist (esimerkiks, mehaniceskoi kopioimin koko urokaks j. n. e.), a antaa tvorceskoit itsenäisiä momenittija tööhö.

I viimeiks, kaikkija upranzennija vart (lukemiin, kirjutos, grammatikka töös), kui itsenäisiis, niin i opettajan kera, pittää ottaa soderzateljnoi materiala, kumpa ono mukava oppilapsija vart i kummaal ono obşestvennoi—kasvatukselliin merkitös.

ENSIMÄIN KLAASSA.

Ensimäin poolvoos.

Lukemiin.

Alkulukemisen opetus bukvarin mukkaa. Veenoin lukemiin kokonaisiil sanoil kerkiätä bukvarin tekstaa, kolmest-neljäst sanast laahittuja sanomuksia. Tolkun saamiin luetust. Tolkullisest vastaamiin prostoille opettajan kysymyksille luetun tekstan mukkaa.

Kirjutos.

Tottumiin vernoist istumaa kirjutoksen aikanna, tottumiin vernoist pitämää karandaşşia i ruckaa kirjuttajes. Oppissa käyttämää cernilaa (töö kokovoojen ajaks).

Oppissa kirjuttammaa lyhykkäisiä sannoja viisto poocerkaal bukvarin tekstan mukkaa (kallistussa kurraa 70°).

Lyhhyeln sannoin, sanomuksiin ja läkkämyksiin kirjutos, kummat ollaa toin toista vähä rankemmat. Puhaskirjutoksen praaviloin ja toisiin praaviloin käyttämiin kirjutoksees. (Katso puhaskirjutoksen programmaa).

Läkkäämyskeelen kehittämmiin.

1. Opettaa lapsia läkkäämää koval ääneel, selväst ja ilman kiirettä. Juton puutoksiin: äänen kärisemisen, ei vernoin henkäämisen läkkäämisen aikanna, sanan loppuin lainomisen tali luikkaamisen j. m. m. praavittammiin.

Hoomatus. Lapsiin juton defektoin praavitus alkuu ensimäisest şkoulupäväst i jatkuu koko alkuşkoulun kurssin aikanna.

2. Slovari töö. Predmettoin prostoimp gruppirovka (ziivatta, kasvot, tööasut, şkoulu-ja kotipredmetat j. n. e.). „Teon nimitös („Mitä tekköö seppä?“ — Takkoo. „A kalastaja? — Pyytää. „A kyntäjä?“ „A kutoja?“ j. n. e.) Predmettoin erottammiin karvan mukkaa (saahkara — valkia, hiili — musta j. n. e.) i maun mukkaa (karpalo - hapa, pertsa—karkia j. n. e.).

Predmettoin rinnoittamiin tuntomerkkiin, priznakkoin mukkaa:

korkiamp — matalamp, pitemp — lyhhyemp, levviämp — kitsaamp, paksump—hoikemp j. n. e.

3. Tottumus vassata lyhheil, no lopetettuil sanomuksiil kysymyksille, kummat näyttäät ympäröiväst deistviteljnostist (lapsiin elo, heijen töö, aikoinmihissiin töö, şkoulu, loonto, tavat j. n. e.).

Selvän läkkäämisen tottumukset ympäröiväst deistviteljnostist. Tottua kuuntelommaa selvää veerasta juttua (peeniä läkkäämyksiä tali selvityksiä).

4. Töö kuvviin mukkaa: tuntaa vassata kysymyksille kuvan mukkaa. (Esimerkiks: „Mitä ono risavoitettu kuvvaa?" Vassuksen tiipat: „Koira jooksoo". „Lapset korjajat marjoja").

2-in poolvootta.

Lukemiin.

Eri sanomuksiin ja peeniin kirjutettuin stateikoin vernoi lukemiin (jättämättä vällii sannoja, tocnoi lukemiin, ilman sannoin kertaamista) sorriaal şriftaal. Samallain lukemiin ommaa käsikirjoitusta. Tuntaa vassata prostoille kysymyksille luetun tekstan soderzannian mukkaa. Kirjan hyvä pito ja hoito.

Kirjutos.

Tuntaa opettajan kontrolin al puhtaast, tarkast, sorriaal käsikirjutosşriftaal, jättämättä vällii bukvoja ja sannoja i, sekoittamatta bukvoja, kirjuttaa cernilaal kahen lineikan mukkaa prostoimpia sannoja ja sanomuksia. Tuntaa doskast ja kirjast kirjuttaa sannoja ja lyhykkäisiä sanomuksia kokonaa, a ei erikse bukvittee. Tuntaa kirjuttaa tetrettii sanomuksia, ja asettaa paikallee vällii lastuja sanomuksen sannoja, kummat ollaa annettu tekstan al sekamittee.

Läkkäämiskeelen kehittämmiin.

1. Kysymyksiin kollektivnoi arvostelu. Tuntaa urokan aikanna kuunnella veerasta juttoa, kyssyä juttovooroja, tehä oikii lyhyt ilmoitus, läkkäämys. Opettajan sanoist peeniin, soderzanjan mukkaa lapsia vart helppoin stihotvorenjoin oppimiin.

2. Slovaritöö. Materialan nimitys, mist ono tehty predmetta (prostoit tapahukset: puteli ono tehty klazist, kengät — nahast, stooli — puust).

3. Töö kuvviin mukkaa: Kirjutoksen duumaamiin ja senen kirjuttammiin kuvan alle (kirjutoksiin tiipat: „Kissa ja kissan

pojat". „Verkko ja kalastaja"). Läkkäämys usiamman prostoin kuvan mukkaa, mit näyttäät saman tapahuksen eri momenttoja.

Alkutiitoja grammatikast.

1. Tuntaa löytää ja lukkia eri tävvölliin lopetettu ajatus. Tuntaa itseen sannoa tävvölliin lopetettu ajatus. Tuntaa itseen kirjuttaa oma ajatus (opettajan katsomisen al, jot ei olis orfograliceskoita oşibkoja). Intonatsian muuttumisen tarkassus (noisu ja laskU) lopetetun ajatuksen sanomises ja lukemises. Alku tuttahus sanomuksen kera.

2. Lyhhyein sanomuksiin laatimisupraznennija. Suuriin bukvoin käyttö sanomuksen alus. Tuntaa löytää sanomuksest sanat, kummat ollaa yhtehues smbslan mukkaa toin toisen kera.

3. Tuttahussa ommiin nimmiin ja niijen oikiakirjutoksen kera (suur bukva nimen alu>). Sanan jako sloggii ja äänii. Sannoin strockalt strockalle veemiin kirjutoksees. Ääni ja bukva.

4. Soznatelnoi kirjuttammiin kirjast keelen kehittämisen yhteyvees. Näkö-liikuntomuisson kasvattammiin oikiakirjutuksen tottumuksia kehittäjes: kirjast kirjuttammiin, peeniin tekstoin kirjuttammiin kuulon ja muisson mukkaa, loozungoin kirjuttammiin klaassan seinille ripustamista vart.

TOIN KLAASSA.

Lukemiin.

1. Tuntaa arvollisest ja tasaisest lukkia peen prantätty statja ja tuntaa kerrata sen soderzanja pääst. Lukijees ottaa vartee tockat, prikut, kysymys — ja kiljahhusmerkit. Tuntaa samal viisii lukkia oma ja tovarişşoin käsikirjutosteksta. Tuntaa arvokkaast lukkia roolin mukkaa peenijä tekstoja.

2. Tuntaa itseeksee lukkia niin, jot tehä opettajan käsky (löytää vassus annetulle kysymykselle, etsiä tarvittavat kohat).

3. Tuttahus kirjanka: Mikä ono kirjankansi, mitä vart se ono, mitä vart ono ensimäin titula lehti, kirjan ja avtoran nimi, kirjan sisus (oglavlenja), stranitsoin numeratsia, tekstan zaglavijat.

4. Läkkämyksiä kotilukemisest (miltaisia kirjoja tali läkkäämyksiä siä itse oot lukent tali ono siulle luettu, miltaisist kirjoist siulle ollaa vanhemmat läänneet) peenen tapahuksen läkkäämiin luetuist kirjoist.

Kirjutos.

Tottua praaviljnoist istumaa kirjutoksen aikanna ja vernoist pitämää ruckaa ja käyttämää cernilaa.

Vähä sukkelamp, ku ensimäisennä voonna, puhas, selvä ja lüsti kirjutos kahta lineikkaa mööt (katso puhaskirjutoksen programmaa 2-st klaassaa vart).

Kirjutos sekoittamata sannoin porädkaa, jättämätä vällii bukvoja, ilman paackaamist, praaviljnoi sanan veemiin strockalt strockalle.

Läkkäämis — ja kirjutosjuton kehittämmiin.

1. Tuntaa tehä lyhyt suulliin tiijustus tehtyst tööst (ken teki töitä, mitä teki, kuin teki ja mitä tuli valmeeks, mitä sai aikaa), tiukusta, käsketyst tööst. Tuntaa arvokkaast läätä miltain ikkee tapahhos omast tali tovarissoin elost. Tuntaa antaa kysymyksiä ja vassata niille kysymyksille.

2. Tuntaa duumata, arvata zaglavioja tekstoille, kumpiil ei oo zaglavioita. Koko klaassaan kollektivnoi arvostelu luetusta, kuultust tali nähtyst. Mäntyn materialan lyhyt kirjutos. Stihotvorenjoin oppimiin.

3. Töö kuvviin mukkaa. Läkkäämiin kuvvin soderzanjast kysymyksiin mukkaa, kummat voijaa olla annettu kirjaas tali kummat opettaja antaa. Loozungoin, poslovitsoin, pogovorkkoin, stihhoin tali eri sanomuksiin etsimiin kirjast, jot neet voisivat olla alle kirjutoksenna kuvviin al.

4. Oman slovarin laatimiin; siitä vart poljzuittaa i kuvija, jot suurentaa slovarizapasa ja tehä tocnoimmaks jutos puuttuviin sannoin arvo.

Alkutiijot grammatikast.

1. Ensimäisennä voonna mäntyn materialan kertaamiin. Tuntaa löytää sannoin yhtehös sanomuksiis. Sanomuksen määräämiin, ku gruppa sanoja, mit näyttäät lopetettua ajatusta. Kysymys — i käskyintonatsia. Niijen rinnoittammiin läkkäämys intonatsian kera. Kysymys—ja käskymerkkiin kirjuttammiin.

2. Sannoin, mit osoittaat predmettoja, löytämin sanomuksist. Ympäröiviin predmettoin nimmiin, elokkain, kalloin, sikijäisiin j. m. m. nimmiin löytämiin ympäröiväst obstanovkast.

3. Eroittammiin sanomuksest sannoja, kummat osoittaat predmetan laajaa, kacestvaa (tuntomerkkiin mukkaa). Kysymyksiin asettammiin niille sanoille: „Miltain?“ „Minkälaajain?“ j. n. e. Sannoin löytämiin, kummat osoittaat predmetan laajaa, ja niijen yhistämmiin niijen sanoinka, kumpille neet kuuluut.

4. Mahtaa eroittaa sanomuksist sannoja, mit osoittaat predmettoin tekömist. Asettammiin niille sanoille kysymoksiä: mitä tekköö? mitä teki? mitä noisoo tekömää? mitä teit? mitä tekahuu? j. n. e.

5. Sannoin löytämiin, kummat osoittaat predmettoin deistvijaa. Niijen sannoin sitomiin predmettoin nimmiin kera, kumpiin deistvijaa höö näyttäät.

6. Sanomuksin suulliin tali kirjalliin täyttämiin sanoil, kummat sanomuksees ovat lastu vällii ja niijen sihalle on pantu kysymys ken? mikä? kuin? mitä? j. n. e. Esimerkiks: Poikain onkii... (Mitä?) Hepoin jooksoo... (Kuin?) j. n. e. Skobkiis annettuin sannoin mukkoittammiin sanomuksii. (Esimerkiks: Kolhoznikat kyntäät... (Pelto). Kalastajat jo aikaa läksivät... (Kalan pyytö). Tarvittavviin sannoin etsimiin ja niijen kirjuttammiin sanomuksee kolmen tockan sihalle. Sanomuksiin kirjuttammiin kumpiis tockin sihas pitää olla yks i sama sana eri formiis (kirjuttajes oppilapset itse valitsoot format). Kaik nämä tööt tehhää opettajan kontrolin ja rukovodstvan mukkaa, jot ei olis orfograviceskoita oşibkoja.

7. Vokalat ja konsonantat. Alfavitta. Lyhyt ja pitkä vokala. Niijen kirjuttammiin. Diftongat. Geminatat. Slogat, Avonain ja salvattu sloga. Paino sanas (udarenja).

„Ng" ja „nk" ääniin kirjuttammiin. „J"—bukvan käyttämiin sanois: marja, karja, vilja j. n. e. „J" — bukva kahen konsonantan välis, ku pehmennös merkki. Esim. Harjkov, Gorjki. Manja, Kostja, Sonia j. n. e.

8. Soznateljnoi kirjuttammiin kirjast praaviljnoin kirjutoksen kehittämiseks (kirjuttammiin kirjast, sanomuksiin täytentämmiin, muutettuin sannoin skobkii panomiin j. n. e.).

KOLMAS KLAASSA.

Lukemiin.

1. Äänee lukemiin prostoita arvattavvia tekstoja puhtaal, tavallisel ääneel, ilman ääneen venuttamista ja seisahtumista paikos, kumpiis ei piä.

2. Arvokkaan lukemisen tottumukset: tuntaa löytää luetust tekstast neet paikat, mit vastajaat annetuille kysymyksille; tuntaa jakkaa luettu teksta glavnoihe eri ossii; tuntaa löytää luetust neet paikat, mit totistaat opettajan annettuja meelijä. Tarkastaa eri sannoja ja niijen merkitöstä luetus tekstaas. Oppiissa itsiätä valmistammaa luetun tekstan kautta, senen kollektivnoihe arvostelluu ja lustii lukemissee äänee.

3. Tutustummiin gazettiinka: mitä razdeloja ono gazetiis, kuin tuntaa löytää tarvittava materiala, kuin sitä materialaa voipi käyttää gazettimaterialoin doskaas, plakattija vart, aljbomija vart j. n. e.

4. Besedoja kotilukemisest (miltaisen kirjan siä oot valinnut şkou'un bibliotekast, mitä siä nevvoot lukkia tovarişşoille, kuin ja miks näyttiis siulle tämä tali toin luettu kirja.)

Kirjutos.

Kirjuttammiin yhtä lineikkaa mööt. Selvän puhtaan kirjutostöön jatkamiin, kossoil poocerkaal (70° oikiasse poolee).

Läkkäämis-ja kirjutosjuton kehittämmiin.

1. Tuntaa tehä arvoperäkkään, ilman välilaskuja ilmoituksen, sanomisen, opettajan tali klaassan plaanan mukkaa. Tuntaa plaanan mukkaa tehä kirjutos tööprotsessast (viljan, maamunan korjaamiin; traktoran, molotilkan töö j. n. e.)

2. Luetun kirjan soderzanjan läkkäämiin. Tuntaa löytää siint, tali kirjuttaa senen mukkaa seinägazettii stateika tali zametka.

Tuntaa läätä eripaikat katsotust kinofiljmast tali spektaklist. Laatimiin läkkäämyksiä tehtyst tööst ja senen kirjutos. Nabljudenjoin ja töövььvodoin kirjuttammiin.

3. Organizovannoi osanotto sobranjois: tuntaa katsoa sobranjan nevvottelun perille, läätä teeman mukkaa, tuntaa sannoa oma tali klaassan meeli, laatia ja tehä predlozenja. Tuntaa laatia loozungoja kirjuttajes plakatteia, objavlenjoja.

4. Tuntaa kirjuttaa kirja, raspiska.

5. Töö kuvviin mukkaa: tuntaa kirjuttaa yhen kuvan tali ussiamman yksteemaisiin kuvviin soderzanja. Tuntaa itsest lisätä kuvvaa, mitä ono tapahtunt ennempää tali mitä tapahtuu mööhempää sitä, mitä ono kuvatettu kuvas.

6. Loozungoin laatimiin seinägazettija vart. Stateikkoin ja zametkoin kirjuttammiin seinägazettii tali lapsiin zurnalaa.

7. Lyhheitä itsenäisiä kirjutostehtäviä eri teemoille (tapahos omas, tovarissan, sukulaisiin elost j. n. e.; tapahokset, mis otti ossaa kirjuttaja j. n. e.)

8. Tuntaa löytää sanomuksest vällii lastu sana. Tuntaa löytää sannoja, kummat merkitöksen poolest ollaa liki toisia sannoja, no aintaki hoitaat oman merkitöksen, tuntaa löytää niijen sannoin merkitös eritöksiä laatimaal opettajan avil sanomuksia niist sanoist. Uuvvet sanat, mit ollaa tulleet keelee tali ollaa muuttaneet oman merkitöksen perast Suuren Oktjabrskoin Sotsialistieeskoin revolutsian; 1) uuvvet sanat (kolhoza, kolhoznikka, leniintsa); 2) vanhat sanat, kummat ollaa saaneet uuvven merkitöksen (brigada, udarnikka; 3) sanan muuttumiin sotsialjnois oçenkaas (jumalatoin, herra).

Tutustummiin slovarinka.

Tuttahossa epittoinka (toimitus-sannoinka). Miltain on metsä— (kuusi-, petäjä, koivumetsä j. n. e.) vanha; noor; tihti; harva j. n. e.

Tuttahossa sannoin kera, kumpiil ono ussiamp merkitys. Laatia sanomuksija mokomist sanoist niin, jot sama sana yhes sanomukses merkitsiis yht, a taisees tòist.

Politiceskoit, tiijon ja tehnikan terminat. Niijen merkitys meijen keelees. Tuntaa tehä opisannija maariistoist, kalanevvost, kummat ollaa lapsiil tuttavat j. n. e.

Grammatikka i oikiakirjutos.

1. Toisees klaassaas annettuin sanomustiitoin kertaamiin. Tarkastelu sanomuksen soderzanjaa ja sannoin yhtehyttä sanomuksees. Upraznenjoja sanomuksiin laatimises eri teemoille keelen kehittämistöön yhtehyes.

2. Prostoi sanomus, laahittu sannoist, kummat vastajaat kysymyksille: **ken? mikä?** (subjekta) i sannoist, mit vastajaat kysymykselle: **ken tekköö? mitä tekköö?** (predikaatta). Subjektan ja predikaatan keskinäiset otnoşenjat.

3. Laajennettu sanomus. Eroittammiin sanomuksest sanoja, mit toimittaat subjektaa i predikaattaa.

4. 2-es klaassaas mäntyin predmettasannoin kertaamiin. Tutustummiin nimisanan kera, kumpa osoittaa predmettoja (riistoja, inmihissiä, javlenjoja, tapahtummia).

5. Nimisannoin muuttumiin sanomuksees. (**Kala** ono makuisa rooka. **Kalan** pyytö tapahtuu ympäär vootta. Keskikesäl vähä pyyvvetää **kallaa** j. n. e.) Sanan pohjan ja sanan lopun eroittamiin sanast.

6. Nimisana subjektanna i toimitussananna. Nimisanan lopun tarkastamiin, kons se on subjektanna ja kons se ono toimitussananna.

7. Yksikkö ja monikko. Nominativa, ku forma, kons möö nimitämmä predmettaa. Toiset padezat. Padezoin nimet. Padezagrupat. Padezoin loput.

Hoomatus: Mänijees padezaloppuja ono muissettava se, jot kirjakeelen normat vähä erojaat yhen tali toisen paikan dialektoist, siks ono erikoin hoomio kiinitettävä niihe padezoihe, kumpiin loput erojaat paikan keelest.

Partitivaformiin oikiakirjutos. Illativan oikiakirjutos. Inessivan ja adessivan oikiakirjutos.

8. Steeppeniin vaihtelu, vahva steeppeni, slaaboi steeppeni. **t**-koti-koin; **ht-h** lehti-lehet; **lt-ll** ilta-illan; **rt-rr** virta-virran; **nt-nn** kanto-kannon; **st-ss** lastu-lassun; **tt-t** katto-katon; **aut-avv** hauta-havvan; **out-ovv** pouta-povvan; **öyt-övv** löytää-lövvän; **uut-uuvv** suuto-suuvvon; **ait aij** maito-maijon; **iit iij** tiitää-tiijen; **k**-sika-sian; **kh-h** pehko-pehon; **lk-l** alkaa-alan; **rk-r** märkämärän; **nk-ng** honka-hongan; **sk-s** tuska-tusan; **nk-vv** haukihavven; **p-v** tapa-tavan; **pp-p** seppä-sepän j. n. e.

9. Eroittammiin sanomuksest sannoja, mit evät oo nimisannoin nimmiä, mut esoittaat nimisannoja. Liitsalliset nimensihalliset: **miä, siä, hää, möö, töö, höö.**

10. 2-es klaassaas mäntyin sannoin kertaamiin, mit näyttäät predmetan deistvijaa. Eroittammiin sanomuksist sannoja, mit näyttäät mitä predmetta tekköö, tali mitä predmetan kera tekahuu. Tutustummiin tekosannoin kera. Tekosannoin painutos liitsoin mukkaa. Tekosannoin aikaformat: tapahtuva aika (presens), tapahtunt aika (imperfekta), sloznoi tuleva aika (**noisen** tekemää). Tekosanan infinitiva format: a) 1-n infinitiva mitä tehä? tehä, kyntää, pyytää b) 2-in infinitiva, mitä tekemää? tekemää, kyntämää, pyytämää. Tekosanan loput monikoos i yksiköös.

11. Yhissetyt sanat, niijen oikiakirjutos i laatimiin.

NELJÄS KLAASSA.

Lukemiin.

1. Präntätyn ja käsikirjutostekstan äänee lukemiin (männen voojen töön jatkumiin vähä rankemman materialanka). Tuntaa merkitä luetust materialast meeliin, ajatuksiin eri ottenkoja. Oppiissa lukemaa hyväst äänee hudozestvennoita kirjaa. Tuntaa valmistua itseksee lukemaa äänne väelle.

2. Tottumus tööhö kirjanka. Lukemiin itseksee opettajan annettua tekstaa tali itseen valittua tekstaa. Tuntaa tehä muistoopanoja luetust tekstast.

3. Kirjan jako ossii ja glovoihe. Tuntaa antaa omija zaglavioita luetulle tekstalle. Tuntaa jakkaa osittee luettu teksta ja antaa omat zaglaviat eri osille. Plaanan laatimiin.

Tuntaa löytää läkkäämyksest glavnoit paikat ja vtorostepennoit paikat; tuntaa sittoa neet keskenää, löytää niijen keskinäiset otnošenjat. Tiitää glovnoit osanottajat ja tuntaa antaa niille omat harakteristikat (näyttää heijen vnešnosti: näkö, vaatteet j. n. e., heijen harakterat (tavat), kuin heille otnosihu avtora, tuntaa eroittaa miltaisee klaassaa kuuluut osanottajat, heijen klassovoi prinadleznosti).

4. Oppiissa vyrazitelnoist lukemaa pääst opittuja stihoja i peeniä proozakirjutos läkkäämyksiä.

Besedoja kotilukemisest: bibliotekas käymisest; tematiceskoin katalogan poljzuittamisest. Lukemiin samalaikaa saman teemasia eri kirjoja. Niijen kirjoin rinnoittammiin sen mukkaa, kuin höö selvittäät sammaa teemaa (miltaisist teeman kysymyksist läkäjää kirja, vernoistko läkäjää, miltaisen poljzan voip antaa kirja).

Itsenäin lukemiin opettajan kästyjä kirjoja; tuntaa tehä tarvittavviin tali interesnoin paikkoin kirjutos (lyhykkäin).

Kirjutos.

Kirjutos yhtä lineikkaa mööt, lustiil, puhtaal ja oikiasse poolee (70°) vääräl poocerkaal. Tunotaa kirjuttaa kiirempää, ku 3-es klaassaas. Hyvän, puhtaan ja selvän poocerkan saavuttamistöön jatkamiin.

Läkkäämis- ja kirjajutun kehittämmiin.

1. Tuntaa valmistaissa vьstuplenja ekskurssian käymisest, oopьtan tekömisest, tehtyst tööst, luetust kirjast j. n. e.
2. Tuntaa valmistaissa toimittammaa oppilapsiin töitä şkouluvььstavkaal lapsiin praznikan aikanna, ekskurssian aikanna toisee şkoulun tali kolhozan vьstavkaa.
3. Otcetan tekemiin tehtyst tööst: çeeli, plaana, materialan valitsemmiin, otcetan laatimiin, vььvodat ja predlozenjat.
4. Tuntaa läätä luetun statjan glavnoi meeli (plaanan mukkaa). Laatia itsenäin kirjutettu läkkäämys luetust kirjast.
5. Itsenäin socinenja kerkiöille teemoille, ekskurssian, töön yhtehyes.
6. Osanotto seinägazetin tööhö; erilaiset tööt seinägazetin tekömises (zametkat, ilmoitukset, kirjat, loozungat j. n. e.).
7. Itsenäisiin läkkäämyksiin laatimiin: läkkäämyksen laatimisoopьtat siint, mitä tapahtui ennen sitä, mist kirjutettaa luetuus kirjaas, läkkäämyksees. Itsenäin läkkäämyksen laatimiin, omast tali toisiin inmihissiin elost, mist ikkee tapahoksest j. n. e.
8. Töö kuvviin mukkaa: kuvvin mukkaa kirjuttaa läkkäämys, tehä oma vььvoda (esim.: snimkat Perovan ja Venetsianovan kuvist krepostnoin talonpoikiin elost; Vladimirovan ja Jaroşenkon kuvist, tööläisiin elost ennen revolutsia; Repinan, Jegorovan, Brodskin i toisiin kuvist revolutsionnoin voittelun istoriast j. n. e. Tuntaa selvittää kuvviin hudozestvennoit detalit. Näytää, mitä vois olla tapahtunt ennen sitä i mitä vois tapahtua perrää senen, mist ono näytetty kuvas. Läkkäämys samanlaisest tapahoksest, mist ono läätty kuvas.
9. Slovaritöö. Politiceskoit i naucno-tehniceskoit terminat. Niijen merkitös meijen keelees. Tuntaa tehä maamaşinoin, kalapripasoin, ja oppitunniil käytettävviin priboroin j. n. e. opisanja.

Tarkastaa hudozestvennoin kirjoin hudozestvennoita obrazoja — epitettoja, rinnoituksia, sinonimoja j. n. e.

10. Oppiissa tekömää assiapaperi'a (esimerkiks, tuntaa kirjuttaa telegramma, tehä rahaperevoda, kirjuttaa zajavlenja selj-

sovettaa, tali mihe ikkee toisee ucrezdenjaa, laatia lyhyt protokola i muita paperija.

11. Opettajan ja oppilapsiin hudozestvennoi läkkäämiin.

Grammatikka i oikiakirjutos.

1. Mäntyn sanomusmaterialan kertamiin.

2. Läkkäämys-, kysymys-, kiljahhossanomukset. Niijen intonatsia ja välimerkit.

3. Laajoin sanomuksiin kertaamiin. Toimitussanat, mit kuuluut itse toimistussanoille.

4. Elementarnoi (prakticeskoi) tutustummiin sanomuksiinka, mit näyttäät käskömist.

5. Elementornoi (prakticeskoi) tutustummiin sanomuksiinka, mit näyttäät obraşenjaa. Sen merkitös i käyttämiin jutos.

6. Sanomukset, mis ono ussiamp subjekta, ussiamp predikaatta ja ussiamp samantapain toimitussana. Tuntaa selväst lukkia niitä sanomuksia i panna välimerkit (prikut) samantapaisiin toimitussannoin välii, mit evät oo yhissetty keskenää sojuzoil. Prikku **a, no, vaa, jot** sojuzoin eel. Kaks tockaa sanomuksees luettelun eel i tuntaa lukkia niitä sanomuksia (kalastaja tempais nootaal mokompia kalloja: särkijä, ahvenia, haukija, säynehitä, angerija).

7. Prakticeskoi ensialkuin tutustummiin sloznoin sanomuksiinka (kahest prostoist sanomuksest yhissös yhtee sloznoihe, lopetettuu sanomuksee).

8. Prakticeskoi ensialkuin tutustummiin veerasse juttuu.

9. Nimi — ja laajasannoin kertaamiin. Rinnoitussteeppenit.

10. Cislasanat. Cislasannoin painutos ja oikiakirjutos. Määrälliin cislasana i porjadkovoi cislasana.

11. Tekosanat. Naklonenjat: indikativa, konditsionala, imperativa. Tekosanan kolmannen liitsan loput. Keeltävä tekosana, sen painutos. Keeltävän tekosanan aikaformat.

12. Adverbat (narecijat); ussiammast käytettävviin adverboin oikiakirjutos: paikka-adverbat: **tääl, seel, yllääl, sises, kohallee** j. n. e.; aika-adverbat: **nyt, ennen, paraikaa, tänäpään, egle** j. n. e.).

13. Esisanat (predlogat) ja jälkisanat (poslelogat); **yli, loon, saa, pääl, al, ilman, loitse, läpi, pitkin** j. n. e. Esi- ja jälkisannoin merkitös jutos. Niijen oikiakirjutos.

14. Sojuzat. Niijen merkitös jutus.

TOIMITUSKIRJA.

PUHASKIRJUTOS ENSIMÄISEES KLAASSAAS.

1. Pääprijomoin merkitös kirjutoksees: istumiin, sormiin ja ristyksiin praaviljnoi liikkumiin j. n. e.

Glavnoi kirjuttamisen opettamises ono lapsiin oikia istumiin kirjuttamisen aikanna ja sormiin ja ristyksen kirjutostehnikkaa tottummiin. Meijen alfavitan bukvat ovat laahittu vaa monikkaisest elementast. Jos neet bukvoin elementat ovat lapset oppineet niin, jot voivat mehaniceskoist lukkia, ni sil samal kiinittyyt muistoo i oikiakirjutoksen tottumukset.

Hyvän, selvän i puhtaan kirjutoksen tunnusmerkkinnä ono: a) viiruin parallelnosti bukviis ja b) yhtä suuret välit niijen välil. Mokomat tottumukset saautettaa vaa oikiaal istumisel i ritmillisel sormiin ja ristyksen liikuttamisel.

II. Kirjuttamisen opetuspraavilat.

Veel ennen kirjutoksen opettamist opettajan pittää toimittaa lapsille alkupraavilat, kumpia pittää pittiissä kirjutokses.

1. Kirjuttamisen aikanna kirjuttajan jalat pittää olla plotnoist, koko jalkapohjaal, pantu maaha tali partan ristipuun päälle.

2. Ruumist pittää pittää sooraa, rintaa ei saa painaa lautaa (ruumen ja lavvan väli pittää olla 5 *sm*).

3. Pää pittää olla vähäin painettu lavvan poolee, jot vois hyväst lukkia kirjutettua. Pittää istua niin, jot välimatka silmist peron otsaa saa olis ei vähemp 25–30 sm). Veel pääl sen, päätä pittää pittää sooraa eikä antaa senen kääntiissä yhtee tali toisee poolee tali painua alas.

4. Kirjuttajan ei saa pittää kyynyspäitä lavvan pääl, a vähäsen lavvan äären ulkopooleel i käen levehyksen pääs kirjuttajan ruumehest.

5. Ruckaa peetää kolmeel sormeel: peukalool, ensimäiseel i keskimäiseel sormeel. Kaik kolt sormia ollaa vähäin painettu i rauhaisees polozenjaas. Jot sormet evät väsyis, kirjuttaes ei saa niitä kovast painaa ruckaa.

Ensimäin sormi ono ruckan pääl, keskimäisen pittää olla ruckan oikiaas poolees, a peukala pittää ruckaa kurast poolest; toiset kaks sormia — nimetöin i peensormi ovat ristyksin tukkeenna i niijen pittää vähäisen tavata paperii ja kerkiäst liukua paperia mööt. Ruckan otsan pittää olla oikian hartian kohal.

6. Tetretti pannaa kirjuttajan keskirinnan kohalle niin, jot oikia nurkka olis ylempännä kurraa nurkkaa.

III. Predvaritelnoit upraznenjat ja niijen merkitös oikiakirjutoksen tehnikan kehitykses.

Itse kirjutoksen protsessa tapahtuu näin: bukvan viiruja veitetää kirjuttavviin sormiin painamisel ja lousaamisel. Strockaa veitetää käsivarren i käen ristyksen, kurast oikiasse liikuttamisel.

Kaik nämä prijomat ovat prostoit, no lapsiil ono rankka tottua niihe, erittee ku aletaa opettaa kirjuttammaa sooraa bukvist.

Assia ono siin, jot lapsiin pittää samal aikaa voittaa mont rankkuutta: katsoa oman ruumeen asetuksen perille, tetretin asetuksen perille, ruckan perille, katsoa sormiin, ristyksiin i käsivarren töön mukkaa, i samal aikaa kirjuttaa tuntemattomia bukvoja. Predvariteljnoin upraznenjoin kirjuttamiin paljo helpontaa oppilapsen töötä i avittaa oikialle ja selvälle poocerkan laatihumiselle. (Upraznenjoin porjadka katso programmast).

Neet upraznenjat tehhää mokomaal taval: a) opettaja toimittaa upraznenjan harakteran ja sen merkitöksen, b) opettaja näyttää sormiin ristyksiin ja käsivarren peräkkäisiä liikuttamisia, kummat ollaa tarvittavia tämän tavan upraznenjaa vart; v) oppilapset veenost kirjuttaat, jot totuttaa käsi oikiasse liikuttamisee; g) opettaja praavittaa oşibkat ja d) oppilapsiin kirjuttamiin opettajan scetan mukkaa.

Mokompia upraznenjoja pittää pittää ei vaa ensialun kirjutosprijomoille opetuksees, no i koko ensimäisen klaassan aikanna, a niin i toisees klaassaas. Nämä upraznenjat ollaa hyvännä gimnastikanna sormija vart.

Joka kirjutos urokaal kirjuttamisen predvaritelnoille upraznenioille annetaa aikaa ei enemp ku 5 minuttia.

IV. Bukvoin sannoin kirjuttammiin klaassaas.

Bukvoin i sannoin kirjuttammiin tapahtuu samas porädkaas, kuin niitä annetaa lukemisen opetuksees. No sitä vart, jot bukvan ocertanjat olisivat oikiat, opettajan pittää tehä tarkka toimitus, kuin kirjuttaa opittava bukva, miltaisist osist se ono,

mikä kirjutettaa ennen, mikä kirjutettaa peräst, mist pittää alkaa, mihe lopettaa, kuin yhistää yks viiru toisenkaa, kuin yhistää yks bukva toisenka j. n. e. Toimittajees eri elementtoin ocertania spoosoboja bukvaas, bukvoja i sanoja, opettajan pittää kaik neet näyttää sorriast, selväst i lustist klassnoi doskaal.

Näytämmä primernoin plaanun mokomaisest bukvoin i sannoin opetuksest: a) opettaja kirjuttaa klassnoi doskalle opittavan sanan; b) jakkaa sen sanan eri bukvii i kirjuttaa neet doskalle; v) jakkaa joka bukvan eri elementtoihe ja kirjuttaa neet doskalle; g) eroittaa neet bukvat ja elementat, kumpia lapset veel evät oo kirjuttanneet; d) lapset perätystää upraznjoittaat kirjuttaa niit elementtoja i bukvija. Lapset kirjuttaat bukvan elementtoja i sanan, opettaja praavittaa jokaiselt eriksee heijen oşibkat. Peräst praavittamisen lapset kirjuttaat veel yhen strockan.

Eri elementtoin i bukvoin kirjuttammiin ei saa jatkua pitälle — keskimääräisest ei enempää, ku 3 strockaa joka upraznenjaas. Peräst, ku lapset jo enemmän i enemmän tottuut kirjuttammaa, ku vahvistuut tottumukset, ni siis näijen upraznenjoin määrä vähentyy niin; jot voip jo soorastaa alkaa kirjuttaa sannoja.

Alus bukvoin elementat i sanat lapset kirjuttaat veenost, no sen mukkaa, kuin vahvistuut kirjutostottumukset: bukvan nacertanjat, kirjutosprijomat j. n. e., voip kirjuttaa vähä lisäntyväl kirjutostempaal.

KIRJUTOS TOISEES KLAASSAAS.

Ensimäin ja glavnoimp zadaci puhaskirjutoksees toisees klaassaas ono opettaa lapset kirjuttammaa suurija bukvija, vahvistaa kirjutostottumukset annetut ensimäisees klaassaas, i noissa praavittammaa yksityisiä otklonenjoja bukvoin tavallisest kirjuttamisest, kummat meşaittaat selvälle i puhtaalle pocerkalle i rankentaat lukemisen. Otklonenjat voivat olla mokomat: a) ei oo peron painoa tali taas ono kova paino bukvan glavnoin viiruloin kirjutoksees, b) ei oo yhteläin paino (kumpiiski otsiis paksust, a keskeel hoikka; v) ei oo yhellain välimatka viiruin välil; g) kovast ahissettu tali taas kovast harvennettu kirjutos; d) viiruin erilain kallistus tali kallistus toisee poolee.

Puhaskirjutoksen opetus alkuu predvariteljnoist upraznenjoist, siis männää elementtoin, bukvoin i sannoin kertaamissee, sen mukkaa kuin ono otettu programmaas (kerkiäst rankempaa) materiala.

Sannoin välitsemiin puhaskirjutoksen urokkoja vart pittää tapahtua niin, jot bukvois, mit laativat kirjutettavat sanat, olisivat neet elementat, kumpia pittää oppilapsiin upraznjoittaa täl kertaa.

Alus oppilapset kirjuttaat veenost, no siis sen mukkaa, kuin ollaa vahvistuneet muistoo bukvoin elementtoin nacertanjat, bukvat, sanat, kirjuttamisen temppa tulloo ain selvemäks.

Sen jälkee, ku ono opittu kirjuttammaa kaik alfavitan peenet i suuret bukvat, aletaa kirjuttaa sanomuksia i peenijä otrьvkoja j. n. e., vaa samal aikaa pietää meelees kaik oikiakirjutoksen praavilat.

KIRJUTOS KOLMANNEES I NELJÄNNEES KLAASSAAS.

Programmaas ei oo merkitty erikoisia puhaskirjutos töitä 3-es ja 4-es klaassaas, no opettajan pittää tarkastaa oppilapsen kirjutosta, osoittaa hänen kaik defektat kirjutoksees i praavittaa neet.

Suuremmat defektat kirjutoksees 3-es i 4-es klaassaas ono kurraa kallistettu pocerkka ja erilaajain bukvoin korkuus. Assia on siin, jot oppilapset muuttaat kirjuttamisen kahelt lineikalt yhelle. Erilaisia prijomoja sitä vart ei oo. Opettajan pittää katsoa sen perille, jot oppilapsiin kirjutos ei olis heenomp 3 *mm* i bukvoin korkuus olis yhellain, kallistettu 70° oikiasse poolee.

PROGRAMMA.

ENSIMÄIN KLAASSA.

1. Kirjutoksen ensialkuiset prijomat 70° oikiasse kallistetul pocerkaal (katso kirjutokset bukvarist).

2. Istumisen tottumukset kirjuttamisen aikanna, oppissa oikiast pitämää tetrettiä, ruckaa i karandaşşia. Ruumiin oikia asento, sormiin, kässiin ja jalkoin asento. Cernilan i kljakspaperin käyttämiin.

3. Predvariteljnoit upraznenjat sormiin, kässiin i silmämitan kehittämistä vart; vääriin viiruin kirjutos kerkiöil heenoil viiruil kurast oikia poolee, a samal viisii i kumpaakii poolee käsivarren kehittämistä vart; peukalon, ensimäisen-i välisormen painamin ja lousaamiin; kirjuttammiin vaa yksiil sormiil ilman käsivarren liikuttamist; sama rovnoil painamisel; ovaloin kirjuttammiin oikiast kurraa i kurast oikiasse, oikias asennoos, enstää ilman painamista, a siis painamisenka.

4. Bukvoin i çifroin ocertanjoin oppimiin. Bukvoin glavnoimmat elementat: oikia viiru, oikia viiru allalt kokkaa käännetty,

yllält ja allalt kokkaa käännetty oikia viiru, pooliovala painonka kurast poolee, pooliovala painonka oikiast poolee, ovala.
Bukvoin lisäelementat: tocka, prikku, lenkki (kuva 1).

Peeniin bukvoin elementat.

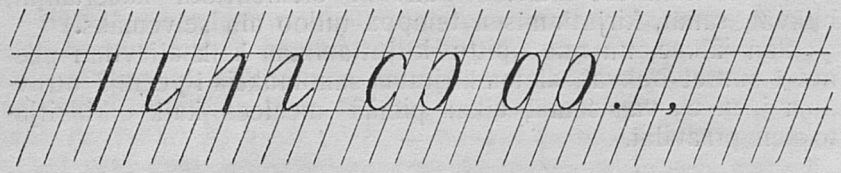

kuva 1.

5. Peeniin bukvoin ensimäin gruppa ono oikioist viiruist, kummat ollaa käännetty kokkaa allalt tali yllält, tali allalt i yllält, mokomija ollaa: **n, m, h, p, u.**
Toin gruppa on samallain, ku i ensimäin, vaa lisäks allaal ono tockat, lenkit. Esim. **i, j, t, y.**
Kolmas gruppa ono ovaloist: **o, a, d, g, b.**

Peenet bukvat.

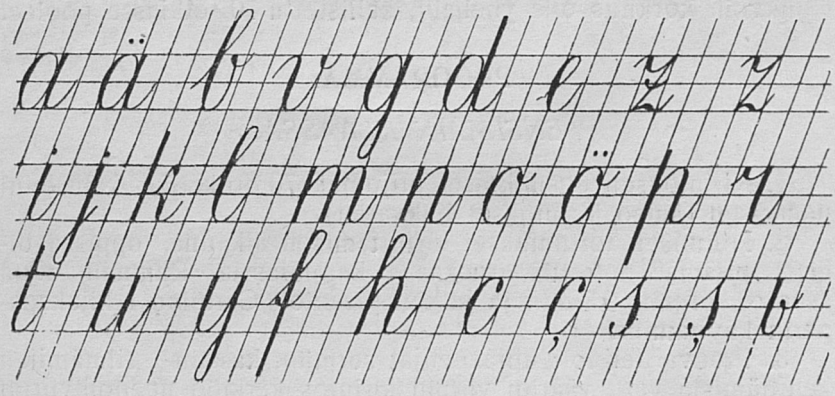

kuva 2.

Neljäs gruppa peenijä bukvija ono kurapoolisist pooliovaloist ja prikkuist: **c, ç, e, l, r.**
Viijes gruppa peenijä bukvija in laahittu oikiast ja kurast pooliovaloist, prikust ja soorist viiruist: **s, ş, z, ƶ, v, k.**
6. Suuret bukvat. Ensimäin gruppa suurija bukvoja, kumpiin ocertanjat muissuttaat peeniä bukvoja: **V, C, Ç, J, I, K,**

Ö, O, U, Y, Z, Ƶ. Siis toin gruppa suuria bukvoja, kumpiin ocertanja enammän tali vähemmän erojaat peenist bukvoist: A, Ä, B, G, D, E, H, L, M, N, P, R, S, Ş, F (katso kuva 3).

Suuret bukvat.

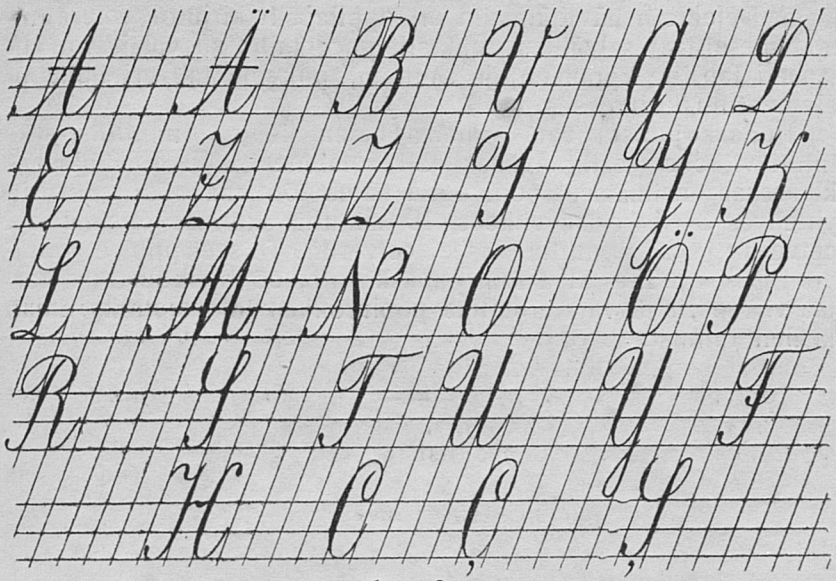

kuva 3.

TOIN KLAASSA.

Ensimäisees klaassaas saatuin tottumuksiin kiinittämmiin.

1. Vähä kiiremp kirjoitus kahta lineikkaa mööt (6 *mm*), kallistettu 70° oikiasse poolee. Praavitettaa defektat istumises i ruckan pitämises kirjutokseen aikanna.

2. Predvariteljnoit upraznenjat sormiin, kässiin i silmämitan kehittämistä vart i uusiin bukvoin elementtoin oppimiin: kirjuttamiin ensimäisen oppivooen upraznenjoja; oikianurkikkoin piirtämiin yhel käen veitool i heenoil viiruil sormiin, ristyksiin ja käsivarren kehittämiseks (oikianurkikon gorizontaljnoit viirut piirretää otsist vähäin ylöspäi; lekontapain i lainekas viiru.

3. Peeniin bukvoin kirjutos (ensimäisen vooen materialan kertaamiin).

4. Suurin bukvoin oppimiin kumpiil ono sloznoimp ocertannia.

Ensimäin gruppa suuria bukvoja ono tekahunt soorist viiruist, kummat ono yläält i allalt painettu kokkaa: U, M, N, A.

Toin gruppa ono ovalan tali poolivalan mukaiset bukvat: O, C, Ç, E.

Kolmantee gruppaa kuuluut bukvat, kumpiil ono soora viiru i siihe lisähyyt lenkit, tockat, väärät ja laineen mukaiset viirut: I, J, S, Ş, V, A, Ö, P, R, L, H, K, G, F, Z, Ƶ.

Neljäntee gruppaa kuuluut bukvat lekontapaisist ja laineen mukaisist viiriuist: T. D.

5. Defektoin hävittämmiin eri oppilapsilt kirjutoksees, kummat meşaittaat selvälle i puhtaalle pocerkalle, sil viisii, jot antaa eri lapsille upraƶnenjoja sannoin, bukvoin tali eri bukvoin elementtiin kirjutokses.

Puhaskirjutosta vart annetaa oman keelen tunniloist yks tunni viikoos (şestidnevkaas tali semidnevkaas). Ensimäisees klaassaas ensimäiseel poolvootta nämä tööt männööt bukvarin yhtehyes 3—4 kertaa viikoos, 10 minuttia kerraas ensimäiseel cetvertia ja 15 minuttia toiseel cetvertiä. Toiseel pooleel oppivootta I-es ja II-es klaassaas puhaskirjutostöö tapahtuu kaks kertaa viikoos, sitä vart erotettaa poolurokkaa joka kerraks oman keelen tunnist.

Ц. 1938 г.
Акт № 7
Вкладн. л.

Ответственный редактор: *Н. А. Ильин.*
Технический редактор *А. И. Тосс*

Сдано в набор 16/X—1937 г. Подписано к печати 22/XII—1937 г. У—7. Учпедгиз № 9379. Леноблгорлит № 6090. Зак. 2355. Печ. листов 1½. Уч. авт. л. 1,43. Бум. листов ⅜. (89.200 п. зн. в 1 б. листе). Форм. бум: 82×110 см. Тир. 700 экз. Бумага Вишерской ф-ки.

Типография им. „Коминтерн". Ленинград, Красная ул., 1.

Цена 15 коп.

Ижор.
2-1

400333

ПРОГРАММА

ДЛЯ ИЖОРСКОЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ